FAKULTNÍ NEMOCNICE BRNO
A LÉKAŘSKÁ FAKULTA
MASARYKOVY UNIVERZITY

KLINIKA DĚTSKÉ
ANESTEZIOLOGIE
A RESUSCITACE

Došlo k změně traumatických dětských pacientů na vysokoprahovém urgentním příjmu

MUDr. Roman Štoudek

FAKULTNÍ NEMOCNICE BRNO

MUNI MED

Úvod

- Trauma – hlavní příčina úmrtí a invalidity na celém světě u dětí starších jednoho roku.
- Změny v životním stylu, prevenci a medicíně mají dopad na urgentní příjem.
- Cíl: Jak se měnily charakteristiky dětí trpících traumaty?
- **Struktura:** Historie → Data → Typy úrazů → Faktory → Dopady → Závěr.

Kdo je traumatický dětský pacient?

- Pacient 0–18 let s poraněním vyžadujícím akutní péči
- Nejčastěji: pád, dopravní nehoda, úraz při sportu
- Fyziologicky i psychologicky odlišný od dospělého

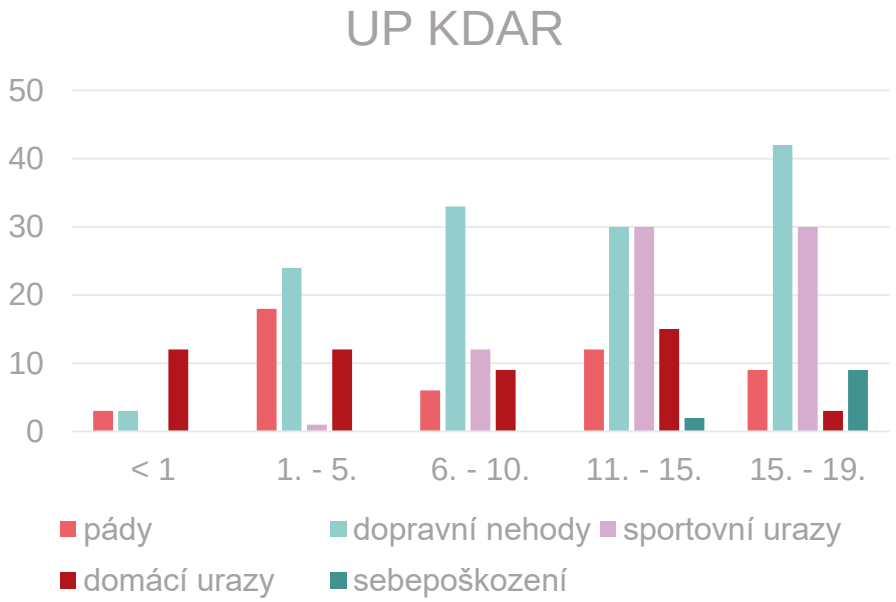

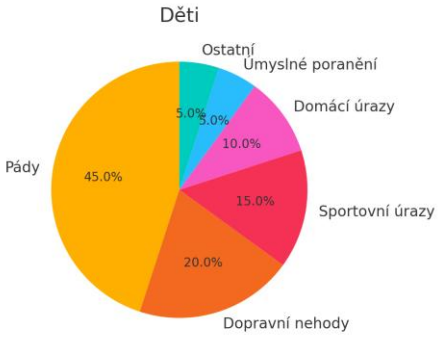

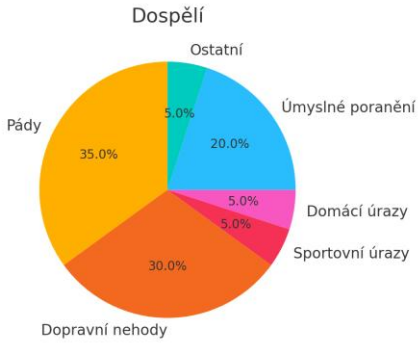

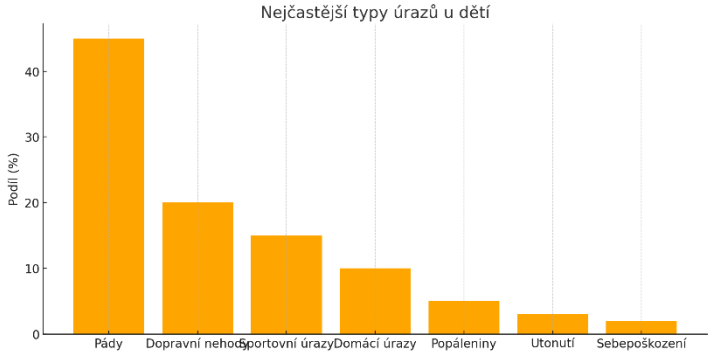

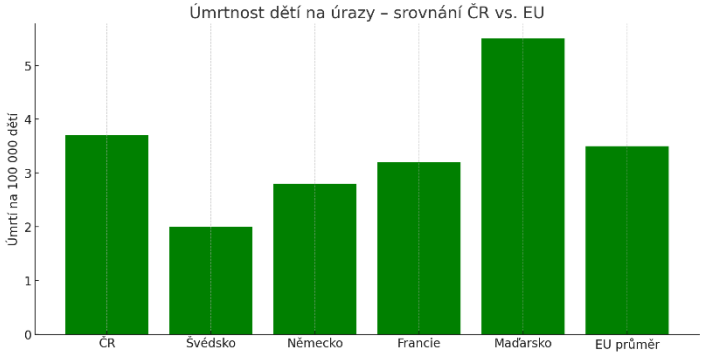

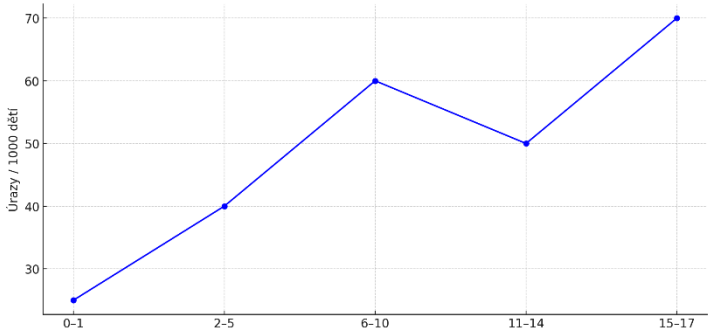

ÚZIS a ČSÚ,a OECD

Trendy v incidenci traumat

- 1980–1990: 250–300 hospitalizací/100 000 dětí, mortalita 5–10 %.
- 2000–2020: Pokles na 150–200/100 000, mortalita <2 %
- V ČR
  - 2010: cca 630 000 ošetřených dětských úrazů ročně
  - 2023: cca 500 000 ošetřených dětských úrazů ročně
  - Úmrtnost na úrazy klesla (ze 168 na cca 100 za rok)

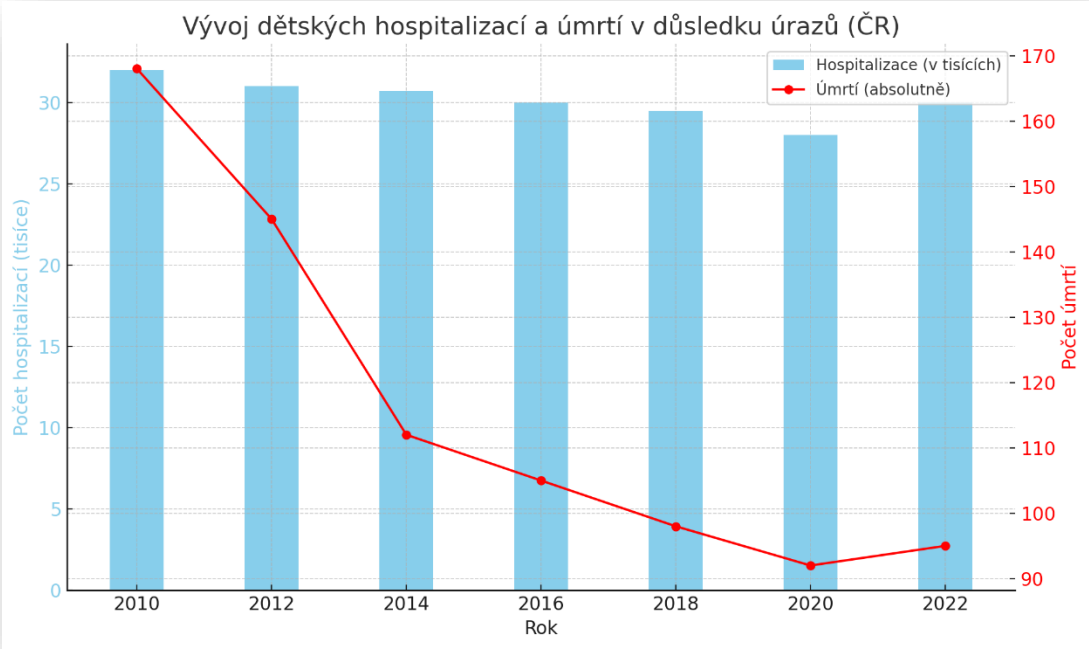

Srovnání dětských úrazů 2005 – 2015 – 2024

Oblast	2005	2015	2024
Nejčastější typy úrazů	Pády, popáleniny, sportovní úrazy, dopravní nehody	Pády, sportovní úrazy, trampolíny, cyklistika	Pády, sportovní úrazy, úrazy z elektro-koloběžek, sebepoškozování
Prostředí úrazů	Domácnost, škola, venkovní hřiště	Hřiště, domácnost, sportoviště	Veřejná prostranství, škola, online prostředí (psychické dopady)
Příčiny úrazů	Nešťastné náhody, nedostatečný dohled, nechráněná místa	Volnočasové aktivity, rychlý pohyb bez dozoru	Moderní aktivity, vysoké tempo života, psychické problémy
Psychosociální faktory	Méně časté, spíše přehlížené	Začínají se více sledovat, mírný nárůst	Výrazný nárůst, časté případy sebepoškozování, šikany
Vliv technologií	Nízký – minimum vlivu chytrých technologií	Střední – vliv médií, první online výzvy	Vysoký – sociální sítě, kyberšikana, nebezpečné výzvy
Používání ochranných pomůcek	Málo rozšířené, hlavně při sportu	Zlepšující se používání přileb a chráničů	Běžné – helmy, chrániče, dětské pojistky, ale ne všude
Prevence a osvěta	Základní informovanost, menší důraz na prevenci	Nárůst preventivních programů na školách	Silnější prevence, školní programy, osvěta v médiích

Současné trendy (2000–2025)

- **Pokles celkové incidence**: V USA klesl počet hospitalizací z 273 na 214 na 100 000 dětí mezi lety 2000–2011 (data z HCUP Nationwide Inpatient Sample). V Evropě, včetně Česka, lze předpokládat podobný trend díky prevenci
- **Závažnost a mortalita**
  - Zvýšení podílu těžkých úrazů mezi hospitalizovanými (např. ISS > 15 stouplo o 10–15 % v USA), ale pokles mortality (z 1,26 % na 1,19 %, 2000–2011) díky rychlé péči a traumacentrům.

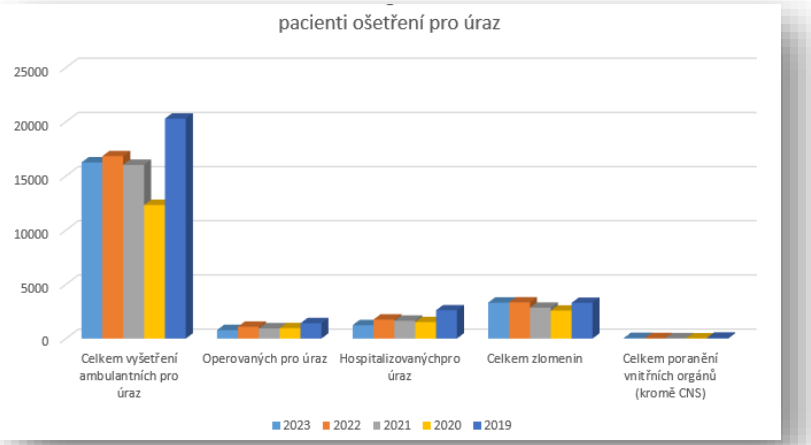

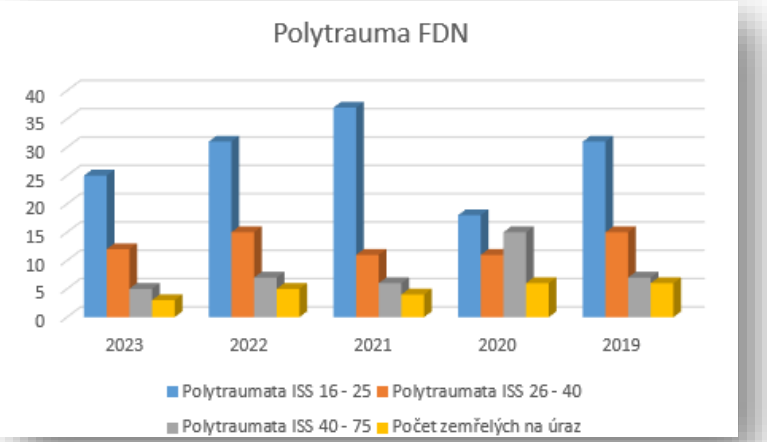

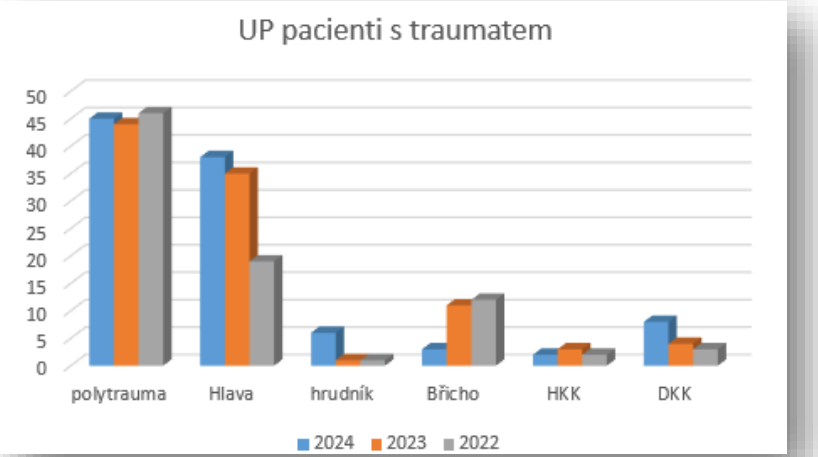

Vývoj péče o dětská traumata

- 20. století: Omezené urgentní příjmy, Omezená péče, absence traumacenter, nízká specializace.
- 90. léta: Rozvoj záchranek
- Transporty mezi odděleními, čekání
- Současnost: Specializace, evidence
  - Bedside metody (UZ, lab)
  - Komplexní příjem, trauma protocol
  - Sledování trendů

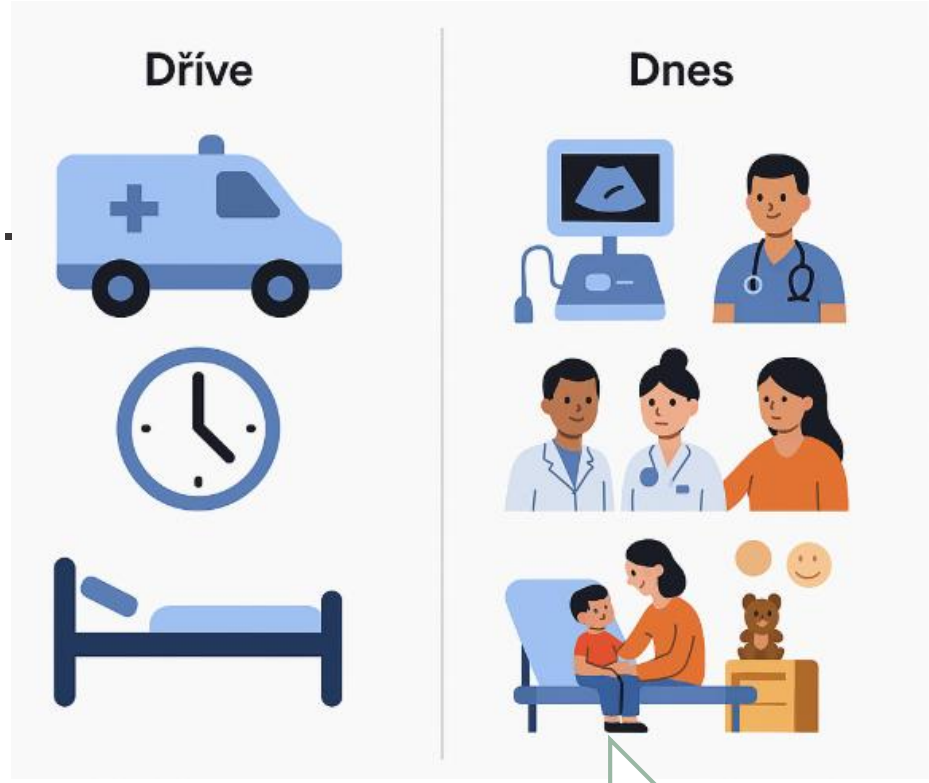

1980	1990	2000	2010	2020	2025
• Absence traumacenter • Mortalita 5-10% • Nedostupné CT	• Rozvoj ZZS • Transporty mezi odděleními • Dlouhé čekání	• Běžná dostupnost CT • Sportovní úrazy • Bez přítomnosti rodičů	• Povinné přilby, ochrana • Tech-úrazy	• <1% mortalita • VR/trampolíny • Bedside UZ • POCT	• Telemedicína • Child-friendly přístup

Případ z 90. let: 8letý chlapec, sražen automobilem (historická kazuistika)

- **Věk/pohlaví:** 8letý chlapec
- **Typ nehody:** Chodec sražen osobním automobilem v obci.
- **Vstupní stav:** Po nehodě při vědomí, mnohočetné odřeniny, naříkal nad bolestí břicha.
- Převoz **do nejbližší nemocnice** dle spádu
- Prvotním vyšetřením nezjištěno vážné vnitřní poranění – nedostupné CT vyšetření břicha. Observace 2 hodiny na lokálním urgentním příjmu v relativně stabilním stavu.
- **Diagnostický a terapeutický postup:** Později téhož dne došlo ke zhoršení – dítě bledé, malátné, rychlý puls s následným **sekundárním transportem** na specializované pracoviště (fakultní nemocnice)
- Zde rychlá **otevřená operace břicha –** zjištěna **roztržená slezina a trhliny na játrech**, provedena **splenektomie** a ošetření jater. Peroperačně masivní transfuzní náhrada.
- **Časová osa:** Nehoda cca v odpoledních hodinách – Příjezd do spádové nemocnice během cca 30 minut od úrazu. Po cca 3 h výrazné zhoršení stavu a převoz do traumacentra. Akutní operace proběhla cca **5 hodiny po nehodě**. Následně několikadenní pobyt na dětské JIP.
- **Výsledek a následky:** Chlapec díky operativnímu zákroku přežil. Zdlouhavé – v nemocnici strávil několik týdnů. Nutnost očkování a preventivních opatření.

Vývoj péče o dětská traumata

- 20. století: Omezené urgentní příjmy, Omezená péče, absence traumacenter, nízká specializace.
- 90. léta: Rozvoj záchranek
- Transporty mezi odděleními, čekání
- Současnost: Specializace, evidence
  - Bedside metody (UZ, lab)
  - Komplexní příjem, trauma protocol
  - Sledování trendů

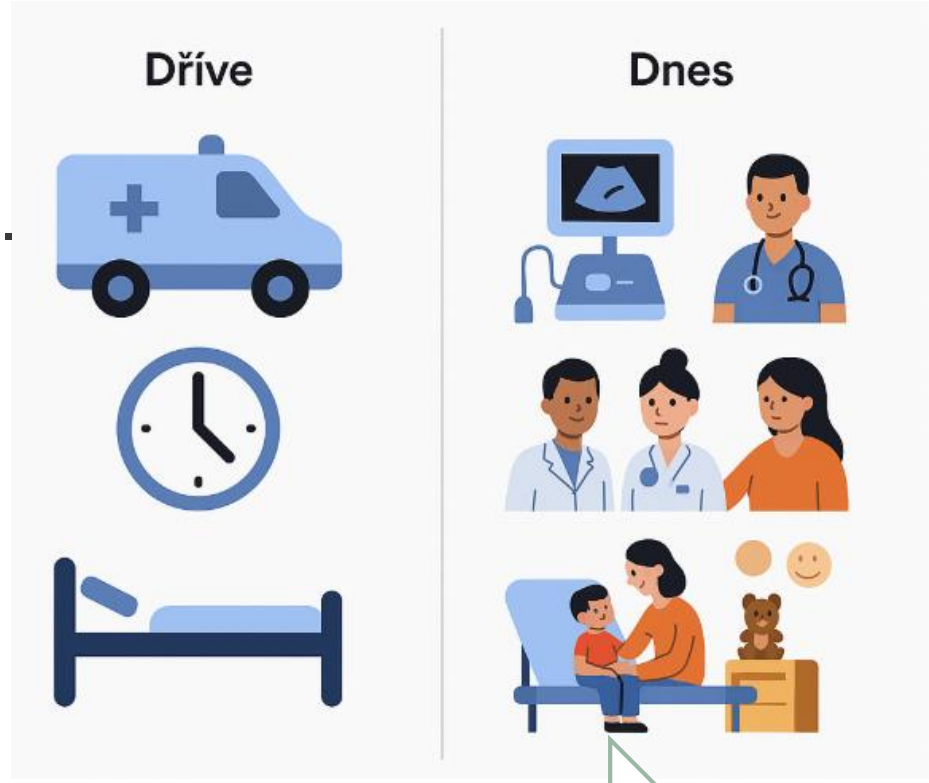

1980	1990	2000	2010	2020	2025
• Absence traumacenter • Mortalita 5-10% • Nedostupné CT	• Rozvoj ZZS • Transporty mezi odděleními • Dlouhé čekání	• Běžná dostupnost CT • Sportovní úrazy • Bez přítomnosti rodičů	• Povinné přilby, ochrana • Tech-úrazy	• <1% mortalita • VR/trampolíny • Bedside UZ • POCT	• Telemedicína • Child-friendly přístup

Nové typy poranění v 21. století

- **Elektrické koloběžky a hoverboardy**
  - Incidence: Nárůst o 10–15 % od 2015 (USA/Evropa).
  - Typ: Zlomeniny distálního radia, otřesy mozku.
- **Trampolíny a nafukovací hrady**
  - Incidence: 15–20 % úrazů na moderních hřištích.
  - Typ: Kompresní zlomeniny páteře, podvrtnutí kotníků.
- **Virtuální realita (VR) a gaming**
  - Incidence: Roste od 2020 (malá, ale nová kategorie).
  - Typ: Nárazy do stěn, luxace ramene, oční únava.
- **Extrémní sporty (parkour, BMX)**
  - Typ: Polytraumata, fraktury lebky u teenagerů.

Dívka 7 let, uraz na koloběžce (2022)

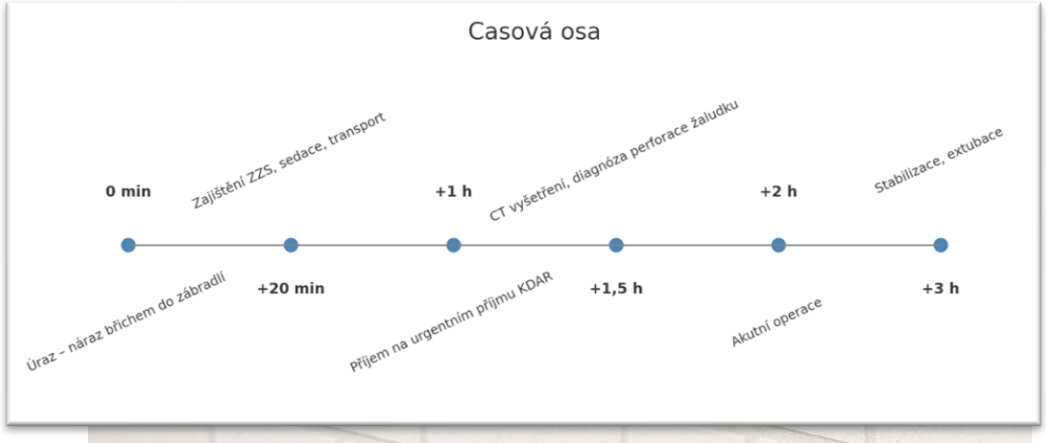

- **Typ nehody:** dívka se rozjela na koloběžce plnou rychlostí a následně narazila nezvládla zabrzdit a po nárazu přeletěla a narazila do zábradlí břichem a následně hlavou o zem.
- **Vstupní stav ZZS:** zmatenost, somnolence, pozvracená, silné bolesti břicha (tuhé, citlivé). TK 60/40, tachykardie 150/min, SpO2 89%. Sedace i.n. calypsol + midazolam, transportována na UP KDAR do **1 hodiny od nehody**
- **UP:** odpovídá s latencí, bolestivost břicha, TK 110/80, P 140/min, SpO2 98% s O2, vyšetřena v týmu radiolog, chirurg, anesteziolog, neurolog, lab leu 18, K 3, ostatní norma, CT traumascan (pneumoperitoneum, hypodenzní tekutina v DB bez extravazace KL)
- Akutní operace, revize, sutura perforace žaludku v oblasti pyloru, vyplach DB, po výkonu oběhově i ventilačně stabilní, extubována, analgezie, ATB
- 2. den po operaci stabilní překlad na chirurgickou kliniku. Zde postupně se dobře hojí, postupně zatížena stravou a po 18 dnech propuštěna do domácího ošetřování.
- **Výsledek a následky:** Díky rychlému specializovanému zásahu se dívka zotavila dobře

Útoky nožem a střelbou mezi dětmi

- Globální trend: Nárůst násilí mezi dětmi (10–18 let).
- Nože:
  - UK: 54 % nárůst hospitalizací dětí <19 let (2012–2018).
  - typ: Bodné rány (hrudník, břicho), často v souvislosti s gangy
- Střelba:
  - USA: 390 000 dětí zažilo střelné násilí ve školách od 1999
  - Fatality: Střelba 3x smrtelnější než nože
- Faktory: Sociální sítě, šikana, dostupnost zbraní
- Relevance pro ČR: Nižší incidence, ale riziko roste.

54 %

Nárůst útoků nožem mezi dětmi ve Velké Británii (2012–2018)

Chlapec 16 let, bodné poranění nožem (2024)

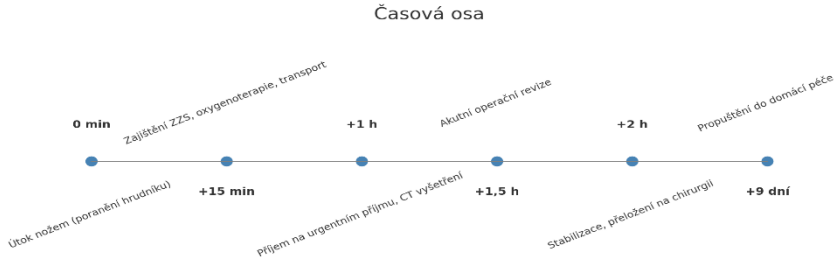

- **Typ nehody:** chlapec bodnut vrstevníku okolo 18té hodinu nožem do dolní poloviny hrudníku vpravo.
- **Vstupní stav ZZS:** při vědomí, tachypnoe, DF 16/min, oxygenoterapie, TK 140/85, P 110/min, bodná rána v dolní polovině hrudníku vpravo cca 3cm široká s probubláváním vzduchu – krytí rány.
- **UP**: vyšetřen trauma týmem, laboratoř bez pozoruhodností, analgezie, ATB
- **CT hrudníku a břicha:** poraněná bazální část pravé plíce, bránice a játra.
- Akutní operační revize do hodiny od příjmu pacienta, zaveden hrudní drén, sutura bránice, plíce bez poranění, poranění jater kryté koagulem s min. krvácením, břišní drén. Extubován po operaci, analgézie, druhý den přeložen na chirurgickou kliniku.
- V další péčí extrahován hrudní drén, kontrola UZ břicha a RTG, hojení bez komplikací 9 den propuštěn domů
- **Výsledek a následky:** hojí se dobře, přetrvává malá pseudocysta v játrech

Nárůst sebevražd mezi dětmi a mladistvými

- Globální trend: Sebevraždy rostou, 2. příčina smrti u 10–24 let (USA, 2022).
  - USA: 62 % nárůst u 10–24 let (2007–2021), 49 000 úmrtí v 2022
  - ČR: 8,7/100 000 u 15–24 let (2018–2020), nižší než USA (14,2)
- Typy: 55 % střelné zbraně (USA), 40 % oběšení/sufokace (ČR)
- Faktory: Psychické problémy (deprese 30 %), šikana, sociální sítě
- Urgentní příjem: 166 % nárůst návštěv kvůli pokusům (2016–2022, USA).

CDC, ÚZIS ČR, Children's Hospital Association

Problematika CAN – Týrání a zanedbávání dětí

Definice: Fyzické, psychické, sexuální týrání + zanedbávání.

Incidence:

- Globálně: 1/4 dětí zažije týrání před 18. rokem (WHO).
- ČR: 2 000–3 000 hlášených případů ročně, skutečnost vyšší (ÚZIS, 2020).
- Nárůst: 10–15 % více případů od 2010 (COVID faktor).

Typy úrazů: Zlomeniny (40 % fyzického CAN), popáleniny, modřiny.

Urgentní příjem: 5–10 % dětských traumat = CAN, často maskováno.

Faktory: Socioekonomické (chudoba), rodinný stres, pandemie.

Dopady změn na praxi

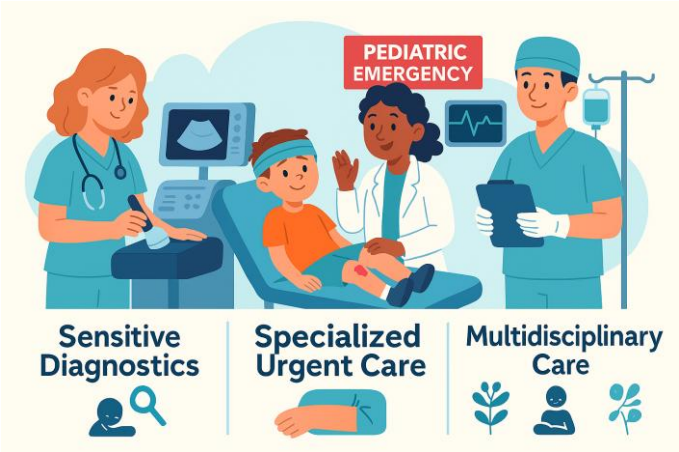

- **Diagnostika**:
  - Více tupých poranění → nutnost rychlé a citlivé diagnostiky vnitřního krvácení (UZ FAST, CT).
  - **Nárůst poranění hlavy** → vyšší potřeba neurochirurgických konzultací, monitorace vědomí, CT mozku
- **Vyšší potřeba specializované urgentní péče**
  - Moderní úrazy (e-koloběžky, dopravní nehody, trampolíny) generují komplexnější poranění → vyžadují **pediatrická traumacentra s multidisciplinární péčí**.
  - Nutnost **rychlého rozhodování** o transportu – do traumacentra vs. lokální zařízení.
- **Výzvy**: Tlak na urgentní příjem (drobné úrazy).
  - „Nárůst úzkosti u rodičů – častější návštěvy s drobnými úrazy.“
  - Doporučení: Edukace rodičů, zlepšení triáže
- **Psychologické dopady a komunikace s rodinou**
  - Nové typy úrazů (např. pády z trampolín, e-koloběžky) často přicházejí **u jinak zdravých a aktivních dětí** → šok pro rodinu

Budoucnost péče o dětská traumata

- Telemedicína – prehospital **telemedicína**:
  - Přímá konzultace s pediatrickým traumacentrem ještě během transportu.
  - Rychlejší konzultace s odborníky (např. při otřesech mozku)
- **Wearables**: Detekce pádů u rizikových dětí (např. epilepsie)
- **Psychologická péče,** často i přednemocniční
- Rychlejší a přesnější diagnostika
  - **Umělá inteligence (AI)** pro rozpoznání kritických nálezů (např. na CT či UZ) – automatická detekce krvácení, pneumotoraxu apod.
  - **Point-of-care zobrazování**: bedside ultrazvuky, přenosné CT a MR zařízení
- Miniinvazivní intervence i u nejmenších dětí
  - Rozvoj **intervenční radiologie** v dětské traumatologii (např. selektivní embolizace sleziny či jater i u malých dětí)
  - Robotická chirurgie ve vybraných případech.
- **Simulační trénink** pro zdravotníky
  - Virtuální realita a realistické simulace pediatrických polytraumat.
  - Pravidelné team-based nácviky: “code trauma” simulace zaměřené na dětské pacienty.

Shrnutí

- **Shrnutí**: Méně fatálních úrazů, nové typy (více sportovních/technologických/násilí)
- Co se změnilo:
  - Typy úrazů, organizace péče, technologie, psychologický přístup
- Co se nezměnilo:
  - Křehkost dětského organismu
  - Potřeba rychlého a lidského zásahu

- Budoucnost: Nové výzvy (VR, telemedicína, extrémní sporty).
- Prevence násilí

Zdroje

- Mezinárodní data z WHO (World Health Organization) – „European Health Information Gateway“ (gateway.euro.who.int) pro srovnání s evropskými trendy.
- ÚZIS – Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR – Ročenky zdravotnictví, data o úrazech dětí, hospitalizace a úmrtnost (https://uzis.cz)
- SZÚ – Státní zdravotní ústav
  Prevence dětských úrazů, metodiky a studie
  https://szu.cz
- Český statistický úřad (ČSÚ) – Statistiky úmrtnosti podle příčin smrti a věku
  https://czso.cz
- WHO – World Health Organization – European status report on child injury prevention (https://www.who.int)
- OECD Health Statistics (Mezinárodní srovnání úmrtnosti a zdraví dětí
  https://data.oecd.org/health.htm)
- Program Vzpoura úrazům (VZP, Paraple, partneři) Edukační materiály, přehledy typů úrazů u dětí
  https://vzpoura-urazum.cz
- Horanová K. et al. Pediatrické úrazy v ČR – retrospektiva.
- MZČR – Národní akční plán prevence úrazů
- European Injury Database (EU IDB)

Děkuji za pozornost